

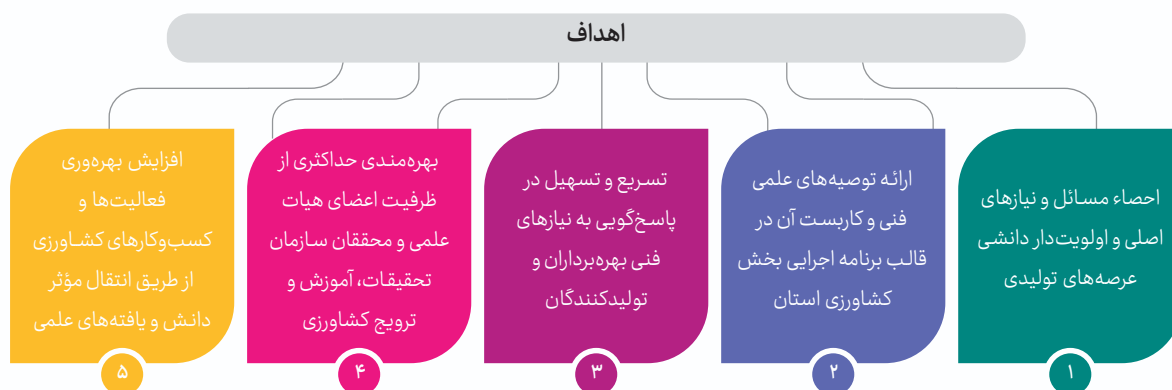

طرح یاوران تولید؛ مسئله یابی و حل چالش ها در عرصه های کشاورزی و منابع طبیعی

موسسه آموزش و ترویج کشاورزی^۱، موسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان خراسان رضوی^۲، موسسه تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی^۳، مرکز آموزش عالی امام خمینی^۴، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان لرستان^۵

۶ بیان مسئله

در گام دوم طرح نظام نوین ترویج کشاورزی، طرح یاوران تولید به منظور بهره‌مندی حداکثری از ظرفیت اعضای هیات علمی و محققان سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی برای ارتقای بهره‌وری عوامل تولید کشاورزی و حفاظت، احیا و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی در دستور کار قرار گرفت. شناسایی و ارائه راهکارهای علمی، فنی برای حل مسائل دانشی اولویت‌دار بخش کشاورزی و منابع طبیعی در سطح شهرستان‌ها، از طریق اعزام گروه‌های کارشناسی متشکل از پژوهشگران با تخصص‌های محصولی/موضوعی مورد نیاز، کارشناسان خبره اجرایی، کارشناسان مروج و کشاورزان پیشرو، در بازدیدهای میدانی از عرصه‌های تولیدی یا منابع طبیعی از اهداف این طرح است. مشارکت ذی‌نفعان تحقیقاتی-ترویجی-اجرایی تحت مدیریت ارشد بخش کشاورزی در استان، با تمرکز بر شناسایی چالش‌های دانشی عرصه‌های تولیدی، ارائه راه‌حل‌های کارشناسی معطوف به حل مشکلات یادشده و پیگیری کاربست توصیه‌های علمی، فنی از جمله ویژگی‌های مهم این طرح است.

6 روند اجرایی طرح یاوران تولید

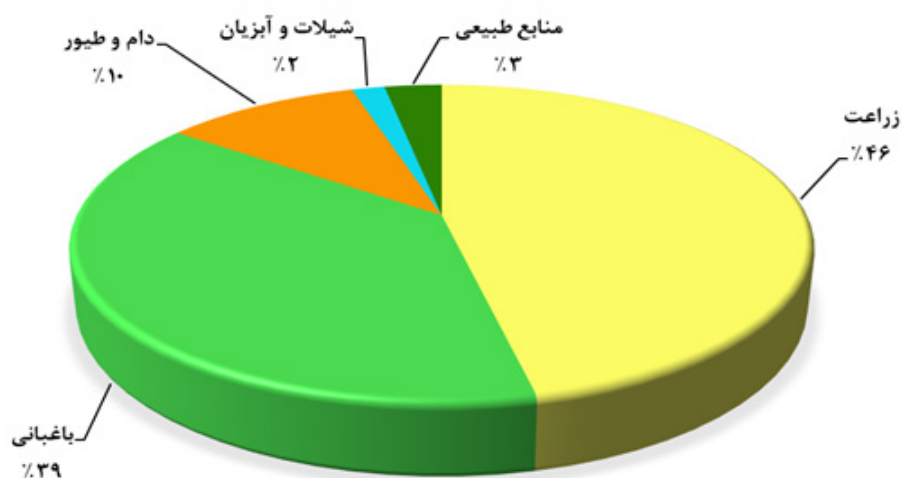
طرح مفهومی مشتمل بر عوامل مشارکت‌کننده، فرایند کاری و هدف کلان طرح یاوران تولید در شکل فوق نشان داده شده است. مسئولیت کارگروه یاوران تولید در هر استان بر عهده رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان است. ترکیب گروه‌های کارشناسی و برنامه زمان‌بندی اعزام آنان به شهرستان‌ها، متناسب با اولویت‌های احصا شده، توسط کارگروه استان تنظیم می‌شود. گزارش توصیه‌های فنی بازدیدها، توسط دبیر کارگروه استان (رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی)، جمع‌بندی و در جلسه کارگروه یاوران تولید استان برای بحث و تبادل نظر و نهایتاً ابلاغ دستور اجرایی رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان خطاب به مدیر جهاد کشاورزی شهرستان مربوطه مطرح می‌شود. مسئولیت پیگیری کاربست ابلاغیه مذکور به عهده مدیر هماهنگی ترویج کشاورزی استان است. دبیرخانه ستادی یاوران تولید مستقر در مؤسسه آموزش و ترویج کشاورزی، ضمن پایش و ارزیابی، گزارش‌های مربوطه را پس از بررسی، تحلیل و جمع‌بندی به واحدهای ذی‌ربط ارائه می‌نماید.

۶ فرایند تجاری‌سازی دستاورد

جمع‌بندی گزارش‌های دریافتی دبیرخانه ستادی طرح یاوران تولید از خردادماه ۱۳۹۹ تا اسفندماه ۱۴۰۳، بیانگر ارائه ۶۷۴۸ راهکار و توصیه علمی. فنی برای حل ۳۷۸۴ مساله دانشی احصاء شده بخش کشاورزی و منابع طبیعی در قالب ۴۲۲۸ بازدید تخصصی گروه‌های کارشناسی یاوران تولید است. آمار راهکارهای علمی. فنی توصیه‌شده برای حل مشکلات بخش کشاورزی و منابع طبیعی در قالب بازدیدهای تخصصی گروه‌های کارشناسی یاوران تولید به تفکیک سال در جدول ۱ و سهم درصدی زیر بخش‌های مختلف در شکل ۱ ذکر شده است.

سال	تعداد بازدیدهای تخصصی	تعداد مشکلات احصاء شده	تعداد راهکارهای فنی ارائه‌شده
۱۳۹۹	۱۵۲۴	۱۰۹۴	۱۷۸۸
۱۴۰۰	۱۳۵۲	۱۰۰۱	۲۰۵۱
۱۴۰۱	۶۱۴	۷۲۰	۱۳۴۱
۱۴۰۲	۳۸۶	۴۵۲	۷۵۸
۱۴۰۳	۳۵۲	۵۱۷	۸۱۰
جمع	۴۲۲۸	۳۷۸۴	۶۷۴۸

نمودار ۲ - سهم درصدی مسائل احصاء شده توسط گروه‌های کارشناسی یاوران تولید

۶ پتانسیل اقتصادی و اثر بخشی

در فرایند طرح، برای ارزیابی اثربخشی توصیه‌های فنی عملیاتی شده، مدیران هماهنگی ترویج کشاورزی استان‌ها ملزم به تکمیل و ارسال فرم‌های ویژه گزارش دهی به رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان مربوطه گردیده‌اند. دریافت بالغ بر ۳۰۰ مورد گزارش اثربخشی طرح در استان‌ها حکایت از نتایج مثبت مترتب بر اجرای این طرح در سطح مناطق است.

به عنوان نمونه در راستای ارزیابی اثربخشی اقدامات مبتنی بر توصیه‌های فنی در استان سیستان و بلوچستان، شهرستان‌های هامون، هیرمند، زابل و زهک، ابتدا، مشکلات فنی رایج در باغ‌های انگور این مناطق شناسایی گردید که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به ناآگاهی باغداران از اصول صحیح هرس زمستانه، عدم شناخت نوع، مقدار و زمان مناسب کوددهی، و نبود دانش کافی

در زمینه پیشگیری و کنترل آفات و بیماری‌ها، به‌ویژه زنجره مو و بیماری سفیدک سطحی (پودری) در ارقام حساس نظیر انگور یاقوتی، اشاره کرد.

بر این اساس، مجموعه‌ای از توصیه‌های فنی شامل:

- اجرای چالکود زمستانه
 - هرس اصولی زمستانه و هرس سبز
 - آبیاری به‌موقع
 - کوددهی به روش‌های محلول‌پاشی و کودآبیاری
 - گوگردپاشی
 - استفاده از قارچ‌کش توپاس جهت کنترل بیماری سفیدک پودری
- طراحی و به اجرا گذاشته شد. اقدامات ترویجی نیز در قالب برگزاری چهار کارگاه آموزشی، ایجاد پنج مزرعه نمایشی (پایلوت) به مساحت مجموعاً ۲۰ هکتار، و تأمین نهاده‌هایی نظیر کودهای موردنیاز و قارچ‌کش‌ها، عملیاتی گردید.
- نتایج حاصل از اجرای مجموعه توصیه‌های فنی-ترویجی، حاکی از افزایش عملکرد قابل توجه تاکستان‌ها بوده به‌گونه‌ای که افزایش متوسط عملکردی معادل سه تن محصول در هر هکتار گزارش شده است.

